

ФІЛІПPOB B.Ю.

к.е.н., доц., доцент каф. Менеджменту,
Одеський національний політехнічний університет
м. Одеса, Пр. Шевченка 1, Україна, 65044
E-mail: v.filipov@opi.ua
ORCID: 0000-0003-4429-7582

ВПЛИВ МОДЕЛІ РОЗВИТКУ НАЦІОНАЛЬНОЇ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОЇ СИСТЕМИ НА МОДЕЛЕЙ УПРАВЛІННЯ РОЗВИТКОМ ПІДПРИЄМНИЦТВА: КЛЮЧОВІ ФУНКЦІОНАЛЬНІ ТА СТРУКТУРНІ ЗМІНИ

Актуальність. Існуючі моделі розвитку соціально-економічних систем мають змішаний характер унаслідок існування широкого різноманіття інструментів та механізмів, що застосовуються різними країнами на національному рівні та системної динаміки змін, які примушують змінювати або доробляти моделі. Тому вивчення базових моделей розвитку національних соціально-економічних систем є дуже актуальним для врахування їх позитивних і негативних рис при створенні моделі управління розвитком підприємництва в інноваційно-інвестиційній економіці сталого розвитку.

Мета та завдання. Метою статті є дослідження впливу моделі розвитку національної соціально-економічної системи управління підприємницькими процесами і структурами та узагальнення ключових функціональних та структурних змін моделей управління на макrorівні. Для досягнення мети необхідно дослідити моделі розвитку соціально-економічних систем, типології базових моделей управління розвитком підприємництва, а також провести розробку зведеної характеристики моделей управління розвитком підприємництва за ознаками спільних рис.

Результати. Дослідження представляє розгорнуту характеристику та узагальнення ключових функціональних та структурних змін моделей управління на макrorівні. В результаті дослідження отримана зведена характеристика моделей управління розвитком підприємництва, що побудована за методологічними підходами макrorівня за ознаками спільних рис і застосовності в інноваційно-інформаційної економіки сталого розвитку. Аналіз зведених характеристик моделей управління розвитком підприємництва, показав багато спільного за всіма складовими рис моделей, побудованих за методологічними підходами макrorівня (екологічним, соціальним, компетентнісним, інфраструктурним, інноваційним), проте деякі риси є суто специфічними.

Висновки. Аналіз моделей за ознакою «цінності сталого розвитку» дозволяє стверджувати, що ринкові та перехідні (гібридні) моделі є слабкими з точки зору забезпечення визнання та реального досягнення цілей сталого розвитку. Це вказує на однаково низку відповідність їх цінностей сталого розвитку, тому доречно для формування зовнішнього середовища розвитку підприємництва застосовувати досвід країн, що обрали корпоративну, скандинавську, соціально-орієнтовану і південно-європейську моделі розвитку національних соціально-економічних систем.

Ключові слова: модель, управління, соціально-економічна система, сталий розвиток, підприємництво, процес, структура, макrorівень.

FILIPPOV V.Y.

PhD in Economics, Associate Professor Management chair,
Odessa National Polytechnic University,
65044, Ukraine, Odesa, Shevchenko avenue, 1
E-mail: v.filipov@opi.ua
ORCID: 0000-0003-4429-7582

THE INFLUENCE OF THE NATIONAL SOCIO-ECONOMIC SYSTEM DEVELOPMENT MODEL ON THE BUSINESS DEVELOPMENT MANAGEMENT MODEL: KEY FUNCTIONAL AND STRUCTURAL CHANGES

Topicality. Existing models of socio-economic systems development are mixed due to the existence of a wide variety of tools and mechanisms used by different countries at the national level and the systemic dynamics of change that force to change or refine models. Therefore, the study of basic models of development of national socio-economic systems is very relevant to take into account their positive and negative features in creating a model of management of business development in the innovation and investment economy of sustainable development.

Aim and tasks. The aim of the article is to study the impact of the model of development of the national socio-economic management system of business processes and structures and to summarize the key functional and structural changes of management models at the macro level. To achieve this goal it is necessary to study the models of development of socio-economic systems, typologies of basic models of business development management, as well as to develop a consolidated description of business development management models on the basis of common features.

Research results. The study presents a detailed description and generalization of key functional and structural changes in management models at the macro level. As a result of the research the consolidated characteristic of models of management of development of business which is constructed on methodological approaches of a macrolevel on signs of common features and applicability in innovation and information economy of sustainable development is received. The analysis of the consolidated characteristics of business development management models showed much in common in all components of the features of the models built on methodological approaches at the macro level (environmental, social, competence, infrastructure, innovation), but some features are purely specific.

Conclusion. Analysis of models based on the "value of sustainable development" suggests that market and transitional (hybrid) models are weak in terms of ensuring the recognition and real achievement of sustainable development goals. This indicates an equally low correspondence of their values of sustainable development, so it is appropriate for the formation of the external environment of entrepreneurship to apply the experience of countries that have chosen corporate, Scandinavian, socio-oriented and South European models of national socio-economic systems.

Keywords: model, management, socio-economic system, sustainable development, entrepreneurship, process, structure, macro level.

Постановка проблеми та її зв'язок з важливими науковими та практичними завданнями.

Зміна методологічної компоненти управління підприємницькими процесами і структурами породжує функціональні та структурні зміни моделей систем управління на макро- та мікрорівні.

Водночас, потрібно враховувати, що розвитку підприємництва, як і розвитку соціально-економічних систем, притаманні всі риси холистичності процесів (цілісність, єдність, взаємозв'язок), тому процес управління соціально-економічним розвитком забезпечують не лише умови його реалізації, а й еволюційний характер та неочікуваність змін. Це означає, що потрібно застосовувати багатофункціональний підхід до управління розвитком. Про це йдеться у багатьох наукових працях вітчизняних і зарубіжних дослідників, доповідних аналітичних записках і програмних документах, що вказують на необхідність поєднання соціального та економічного аспектів, формування інноваційної і знанієвої основи управління, застосування територіального підходу. Доречно також виділити моделі, які виникають на підґрунті інтегрування інтересів стейхолдерів сталого розвитку.

Аналіз останніх публікацій по проблемі. Вивчення базових моделей розвитку національних соціально-економічних систем необхідне для врахування їх позитивних і негативних рис при створенні моделі управління розвитком підприємництва в інноваційно-інвестиційній економіці сталого розвитку.

Аналізуваням різних форм подачі узагальнення моделей від вітчизняних вчених: Геєць В.М., Семиноженко В.П., Квасюк Б.Є. [1], Коцко Т.А. [2], Нікола С.О. [3], Одрехівський М.В. [4], Петрашко Л.П., Андрос С.В., Романьок Т.В. [5], Проніна О.В. [6], Саксонова О.М. [7], Синякевич І.М. [8], Скидан О.В., Присяжнюк О.Ф., Плотнікова М.Ф. [9], Хлобистов Є.В. [10, 11, 12] – дістало висновку, що найбільш системним описом базових моделей розвитку національних соціально-економічних систем є опис, наданий О. Скидан, О. Присяжнюк, М. Плотнікова [9], який з доробком в частині цінностей сталого розвитку характеризує механізми державного регулювання і забезпечення соціально незахищених верств населення, пріоритети державної політики і політики зайнятості, роль державного сектору, домінування базового вектору (економічне зростання, соціальний добробут тощо).

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми.

Розгорнута характеристика ключових функціональних та структурних змін моделей управління підприємницькими процесами і структурами на макрорівні надається за логічним ланцюгом, єдиним для всіх підходів: екологічний, соціальний, компетентнісний, інфраструктурний, інноваційний з подальшим узагальненням. Але цим моделям не вистачає системності та превентивності, оскільки інноваційно-інформаційну економіку утворюють високотехнологічні інноваційні та інфокомунікаційні технології, смарт-технології та штучний інтелект, підкріпленні постійно прогресуючими знаннями, які перетворюються на головний виробничий ресурс. Саме вони змінюють інфраструктуру та її види, надаючи підприємництву нові можливості розвитку в умовах інноваційно-інформаційної економіки сталого розвитку та потребують всебічного дослідження.

Формулювання цілей дослідження (постановка завдання). Головною метою є дослідження моделі розвитку національної соціально-економічної системи управління підприємницькими

процесами і структурами та узагальнення ключових функціональних та структурних змін моделей управління на макрорівні [13]. Отже, виходячи з цього, головними цілями дослідження є:

- узагальнення та удосконалення моделі розвитку соціально-економічних систем;
- узагальнення та удосконалення типології базових моделей управління розвитком підприємництва;
- розробка зведеної характеристики моделей управління розвитком підприємництва за ознаками спільних рис.

Виклад основних результатів та їх обґрунтування. Існуючі моделі розвитку соціально-економічних систем мають змішаний характер унаслідок існування широкого різноманіття інструментів та механізмів, що застосовуються різними країнами на національному рівні та системної динаміки змін, які примушують змінювати або доробляти моделі. Це значно ускладнює процес ідентифікації моделей та чітке визначення їх типу. Саме тому у табл. 1-2 наведено подвійну назву моделей.

Таблиця 1.

Моделі розвитку соціально-економічних систем: континентальна, південно-європейська та перехідна

Характеристика (основна риса)	Концептуальна модель розвитку національних соціально-економічних систем		
	Континентальна (соціально-орієнтована)	Південно-європейська (автономія *)	Перехідна (гібридна*)
1. Країни-представники	Франція, Німеччина, Австрія, Бельгія, Нідерланди, Швейцарія, Венесуела, Болівія	Греція, Іспанія, Італія	Україна, Російська Федерація, Вірменія, Гаїті
2. Механізми державного регулювання	корпоративне управління з розвиненим державним регулюванням	помірковане державне регулювання економіки та соціальної сфери	комплекс мікс з командних та ринкових методів*
3. Пріоритети державної політики	соціальне партнерство, соціальне ринкове господарство	адресний характер	стимулювання ефективності виробництва, підтримка партнерів
4. Частка державного сектору (за ВВП та рівнем зайнятості)	значна	незначна	значна (з тенденцією до зменшення)
5. Державна політика зайнятості	прагнення до повної зайнятості	пасивна	змішана, залежна від внутрішніх чинників
6. Механізм забезпечення соціально незахищених верств населення	соціалізація господарських процесів, перерозподіл державного бюджету	перерозподіл держбюджету на користь креативності та відтворення	соціальні гарантії
7. Альтернативний вибір на користь	соціального добробуту	економічного зростання	
8. Цінності сталого розвитку*	ключові (соціальні) екологічні, економічні імперативи)*	слабкі (економічні імперативи)*	

джерело: удосконалено на підставі [9] (авторське удосконалення: додано або змінено автором)

Всі моделі можна типологізувати з певною вірогідністю, оскільки вони поліморфні. Можна підтримати також висновок щодо поліморфності сучасних моделей управління національними соціально-економічними системами, що доводиться «рівнем регуляторної політики, формами власності та господарювання, розвитком продуктивних сил і виробничих відносин» [9].

Моделі національних соціально-економічних систем та моделі розвитку підприємництва повинні між собою бути узгодженими. Модель управління розвитком підприємництва залежить від векторів розвитку національних соціально-економічних систем і базується на співвідношенні централізованого та децентралізованого управління в їхніх моделях. Слабкість цінностей сталого розвитку в моделях розвитку національних соціально-економічних систем унеможливує або значно ускладнює сприйняття цінностей підприємництвом та підприємцями.

Таблиця 2.

Моделі розвитку соціально-економічних систем: англосаксонська, японська та скандинавська

Характеристика (основна риса)	Концептуальна модель розвитку національних соціально-економічних систем		
	Англосаксонська (ринкова)	Японська (корпоративна)	Скандинавська (загальний добробут)
1. Країни-представники	США, Великобританія, Канада, Ірландія	Японія	Швеція, Швейцарія, Данія, Норвегія, Фінляндія
2. Механізми державного регулювання	преференції підприємницьким структурам, обмежений вплив держави	корпоративне управління та системне державне втручання	контроль над майновим розшаруванням через перерозподіл бюджету
3. Пріоритети державної політики	конкурентоспроможність, підприємництво, ключова роль транснаціонального капіталу	інтереси нації, безперешкодне майнове розшарування	конкуренція, підприємництво, оподаткування, скорочення майнової нерівності
4. Частка державного сектору (за ВВП та рівнем зайнятості)	незначна		
5. Державна політика зайнятості	пасивна	темпи росту зарплати нижчі за продуктивність праці	прагнення до повної зайнятості
6. Механізм забезпечення соціально незахищених верств населення	орієнтація на особистісний успіх, ігнорування соціальної рівності	корпоративна прихильність	перерозподіл національного доходу на користь менш забезпечених
7. Альтернативний вибір на користь	економічного зростання	розвитку транснаціонального капіталу	соціального добробуту
8. Цінності сталого розвитку*	слабкі (економічні імперативи)*	соціальні імперативи*	ключові (соціальні, екологічні, економічні імперативи)*

джерело: удосконалено на підставі [9] (авторське удосконалення: додано автором)

Базовими моделями управління розвитком підприємництва на мікрорівні частіше висувають процесну, організаційну, систему прийняття рішень, модель відкритих інновацій. Типологізацію моделей ілюструє рис. 1, який унаочнює основні риси базових моделей. Крім базових, науковці виділяють інші моделі, зокрема – системного управління, адаптивного управління, антисипативного управління, синергійну, балансуєчу та динамічну моделі.

Таке різноманіття моделей обумовлене пошуком більш вірогідних моделей з кращими результатами управління, оскільки дієвість моделей має імовірнісний характер. Нажаль, *універсальної моделі управління розвитком підприємництва та алгоритму її функціонування немає*, жодна з наведених моделей, підпадаючи під вплив динаміки змін зовнішніх об'єктивних умов, не гарантує досягнення стратегічних та операційних цілей функціонування підприємницьких структур ані на мікро-, ані на макрорівні.

Відповідно, на практиці розробляється та застосовується якась модель управління розвитком підприємництва, яка по суті стає гібридною для певних умов, поєднуючи доступні підприємницьким структурам ресурси та засоби їх застосування, потрібні для здійснення ними підприємницької діяльності.

Ця модель модернізується внаслідок змін середовища та цільових установок управління, під тиском функціональних та структурних змін моделі національних соціально-економічних систем.

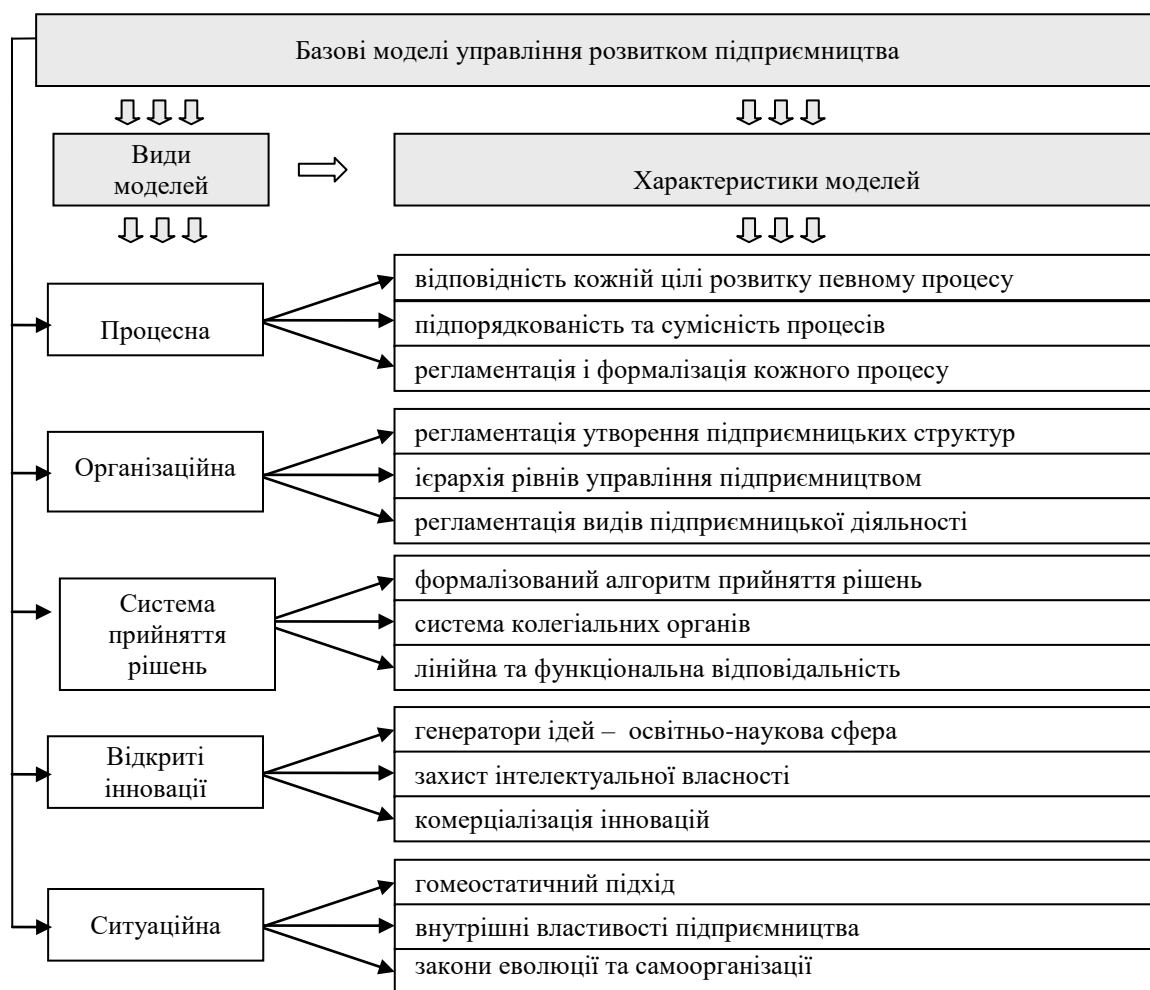

Рис. 1 – Типологія базових моделей управління розвитком підприємства
джерело: удосконалено на підставі [4; 9]

З виявлених новітніх типів моделей управління, заснованих на відповідних методологічних компонентах, найбільш відмінними, такими, що кардинально змінюють функціонал системи управління макrorівня є моделі управління розвитком підприємства, побудовані за:

- екологічним підходом;
- соціальним підходом;
- компетентнісним підходом;
- інфраструктурним підходом;
- інноваційним підходом;
- економічним підходом.

Узагальнення ключових функціональних та структурних змін моделей управління розвитком підприємства на макrorівні дозволяє визначити спільні риси і застосовність моделей в інноваційно-інформаційної економіки сталого розвитку.

Зведена характеристика моделей управління розвитком підприємства, що побудовані за методологічними підходами макrorівня за ознаками спільних рис і застосовності в інноваційно-інформаційної економіки сталого розвитку (табл. 3-5), доводить, що в моделях є багато спільного за всіма складовими. Проте деякі риси є суто специфічними:

1. Спричинення нових форм і видів підприємницької діяльності.
2. Спричинення появи нових технологій та моделей управління.
3. Утворення нових об'єктів управління.

4. Проблемні аспекти.
 5. Зміна функціонального контуру управління
 6. Призначення змін інструментарію управління.
- Розглянемо перші чотири риси, зміст яких дозволяє угрупувати їх в одну таблицю (табл. 3).

Таблиця 3

Зведена характеристика моделей управління розвитком підприємництва: риси 1, 2, 3, 4

Характеристики (рис)	Моделі за базовими підходами (рис)				
	Монопідходи			Мультипідходи	
	кологічний	соціальний	компетентнісний	інфраструктурний	інноваційний
1. Спричинення нових форм і видів підприємницької діяльності	+	+	-	сприяє	+
2. Спричинення появи нових технологій та моделей управління	-	-	-	-	+
3. Утворення нових об'єктів управління	+	соціалізація	-	кологізація соціалізація інфраструктури	+
4. Проблемні аспекти					
- неформалізований або нечітко визначений статус нових об'єктів управління	+	+	-	+	+
- значні витрати на входження у певні види бізнесу, що породжує підхід	+	+	-	-	+
- відсутність масового ринкового попиту на продукцію або послугу нового виду підприємництва та непередбачуваність поведінки споживачів	+	-	-	-	початок
- потреба у постійному фінансовому донорстві	-	+	-	-	-
- відсутність або запізнення спеціальних знань	+	+	+	+	+
- брак кваліфікованих фахівців	+	+	+	+	+
- фрагментарність освітньо-просвітницької бази виховання підприємців за цінностями сталого розвитку та слабкість випереджальної освіти	-	-	+	-	-
- відсутність або слабкість системи підготовки потрібних фахівців	-	+	+	+	+
- прискорений характер змін вимог до освіти, що обумовлює постійну актуалізацію знань, потрібних підприємцям, технологій їх надання і формалізацію оцінювання	-	-	+	-	+
- обов'язковість і тривалість організації тендерних процедур	-	-	-	+	-
- залежність розвитку інфраструктури від державного фінансування та «великих» інвестицій по більшості видів інфраструктури	-	-	-	+	-
- повільний розвиток бізнес-партнерства в напрямку здійснення великих інфраструктурних проектів	-	-	-	+	-

джерело: власна розробка

З табл. 3 видно що риса, яка відповідає за спричинення нових форм і видів підприємницької діяльності (№1) отримує підтримку від 4-ої та 5-ої моделей управління розвитком підприємництва.

Риса, що відповідає за спричинення появи нових технологій та моделей управління (№2), отримує 1 бал з 5-х, саме тому її долучати немає сенсу.

Риси, що відповідають за утворення нових об'єктів управління та за проблемні аспекти розвитку підприємництва (№3 і №4), отримують в середньому по 3 бали з 5-х.

Наступну рису (№5), що відповідає за зміна функціонального контуру управління, детально розглянуто у табл. 4:

Таблиця 4

Зведена характеристика моделей управління розвитком підприємництва: риса 5

Характеристики (риси)	Моделі за базовими підходами				
	Монопідходи			Мультипідходи	
	екологічний	соціальний	компетентнісний	інфраструктурний	інноваційний
5. Зміна функціонального контуру управління:					
– визнаються принципи сталого розвитку	+	+	+	+	+
– головна зміна – пріоритетність імперативів управління	екологічні	соціальні, інтегровані екологічними	сі за умовами компетентнісного забезпечення кожної	соціальні, інтегровані екологічними	бачимо інноваційність управлінських рішень
– виникнення нових видів управлінської діяльності на макрорівні:	+	+	+	+	+
а) оцінювання складових сценаріїв сталого розвитку (вплив, наслідки, результативність, ступень інноваційності).	екологічна	соціальна	компетентнісна	інфраструктурна	інноваційна
б) розроблення та прийняття соціальної політики, соціальних програм, аналізу соціальних проблем та соціальних послуг	-	+	-	-	-
в) розроблення та прийняття освітньо-наукової політики, стимулювання розвитку просвітньо-освітньої діяльності, аналізування їх результативності для забезпечення сталого розвитку	-	-	+	-	-
– особливої важливості набуває:	+	-	-	-	-
а) екологічний менеджмент	+	-	-	-	-
б) екологізація соціальної політики	-	+	-	-	-
в) розбудова випереджальної освіти	-	-	+	-	-
г) менеджмент екологізації та соціалізації інфраструктури	-	-	-	+	-
– формується нова нормативно-правова база для ліквідації правових прогалин	+	+	+	+	-

джерело: власна розробка.

Внутрішній розгляд табл. 4 виявив більшу застосовність моделей (4 з 5-х) в інноваційно-інформаційної економіки сталого розвитку, використовуючи Рису №5.

Далі розглянемо останню рису №6, яка характеризує призначення змін інструментарію управління (табл. 5).

Узагальнюючи результати з табл. 3-5, більшість підходів корисні для виникнення нових форм і видів підприємницької діяльності (4 з 5-х), проте зіштовхуються з проблемами:

- значних витрат на входження у певні види бізнесу, що породжує підхід (3 з 5-х);
- формалізації статусу нових об'єктів управління (4 з 5-х);
- відсутності або запізнення потрібних підприємцю знань (4 з 5-х);
- нестачі кваліфікованих фахівців, здатних реалізувати ці моделі (5 з 5-х).

Таблиця 5

Зведена характеристика моделей управління розвитком підприємництва: риса 6

Характеристики (риси)	Моделі за базовими підходами				
	Монопідходи			Мультипідходи	
	екологічний	соціальний	компетентнісний	інфраструктурний	інноваційний
6. Призначення змін інструментарію управління					
– підприємцям:					
а) пріоритетне застосування превентивного підходу до соціальних та екологічних проблем, системну освіту та культуру	+	+	-	+	-
б) пріоритетне застосування інноваційного підходу до екологічних і соціальних проблем, випереджальну освіту та інноваційну культуру	-	-	-	-	+
в) можливість участі у просвітницькій діяльності та знання про соціальне підприємництво, формування відповідної культури	-	+	-	-	-
г) доступ до безперервної випереджальної освіти, стимули для сприйняття та впровадження культури сталого розвитку	-	-	+	-	-
– підприємницьким структурам					
а) підвищення відповідальності за стан навколишнього середовища,	+	+	-	-	-
б) підвищення відповідальності за наслідки інновацій,	-	-	-	-	+
в) можливість участі в наданні соціальних послуг на платній основі, соціальних ініціативах і проектах	-	+	-	-	-
г) підвищення соціальної відповідальності бізнесу;	-	+	-	-	-
д) підвищення інтелектуального та інноваційного потенціалів, формування молодого кадрового резерву	-	-	+	-	-
е) використання ресурсів інфраструктури, збільшення бізнес-комунікацій	-	-	-	+	-
ж) діяльність в рамках діючого законодавства	+	+	+	+	+
– підприємницькій діяльності:					
а) розвиток та поширення екологічно безпечних технологій, безвідходність виробничих процесів та ослаблення негативного технологічного впливу на природу	+	-	-	+	+
б) можливість формування економічної основи соціального підприємництва	-	+	-	-	-
в) розвиток наукової складової	+	+	+	-	+
г) розвиток циркулярності ресурсів	-	-	-	-	+
д) ресурси освітньо-наукової інфраструктури, стимулювання застосування нових знань	-	-	+	-	+

джерело: власна розробка

Висновки та перспективи подальших досліджень. Відтак, до ключових функціональних та структурних змін моделей управління розвитком підприємництва можна віднести:

– виникнення екологічного, соціального і економічного імперативів сталого розвитку, за якими по-винна формуватися модель управління розвитком підприємництва в інноваційно-інформаційній економіці сталого розвитку;

– інтегрування в моделі інфраструктурного забезпечення і продукування інновацій, що розширює можливості розвитку, покращує його передумови. Саме в цих змінах й полягає вплив моделі розвитку національної соціально-економічної системи на управління підприємницькими процесами і структурами.

Аналіз моделей управління розвитком підприємництва, показав, що спільними рисами моделей, побудованих за методологічними підходами макрорівня (екологічним, соціальним, компетентнісним, інфраструктурним, інноваційним) є:

– вплив на всі складові підприємництва – підприємців, підприємницькі структури та підприємницьку діяльність;

– визнання імперативів сталого розвитку та потреби їх інтеграції;

– зміна наукового підґрунтя, функціоналу, структури й інструментарію управління;

– формалізація нормативно-правової бази і процедур управління.

Зведена характеристика моделей управління розвитком підприємництва за ознакою спільних рис, доводить, що в моделях є багато спільного за всіма складовими, проте деякі риси є суто специфічними. Аналіз моделей за ознакою «цінності сталого розвитку» дозволяє стверджувати, що ринкові та перехідні (гібридні) моделі є слабкими з точки зору забезпечення визнання та реального досягнення цілей сталого розвитку. Цей вказує на однаково низку відповідність їх цінностей сталого розвитку, тому доречно для формування зовнішнього середовища розвитку підприємництва застосовувати досвід країн, що обрали корпоративну, скандинавську, соціально-орієнтовану і південно-європейську моделі розвитку національних соціально-економічних систем

ЛІТЕРАТУРА

1. Стратегічні виклики XXI століття суспільству та економіці України : [в 3-х т.] / [за ред. акад. В.М. Гейця, акад. В.П. Семиноженка, чл.-кор. НАН України Б.Є. Квасюка]. – Київ : Фенікс, 2007. – Т. 2 : Інноваційно-технологічний розвиток економіки. – 564 с.

2. Сталий розвиток XXI століття: управління, технології, моделі [моногр.] / [Т.А. Коцко та ін.]. – Черкаси: ФОП Чабаненко Ю. А., 2014 – 540 с.

3. Нікола С.О. Организационно-экономический механизм государственного стимулирования экологоориентированного бизнеса / С.О. Нікола // Економічні інновації: зб. наук. праць. – Одеса, 2017. – Вип. 63. – С. 183-189.

4. Одрехівський М.В. Методологічні підходи до управління підприємницькими структурами / М.В. Одрехівський // Науковий вісник НЛТУ України: Зб. наук. пр. – Львів, 2016. – Вип. 26.3. – С. 287-293.

5. Петрашко Л.П. Європейські моделі відповідального інвестування: адаптація в Україні [моногр.] / Л.П.Петрашко, С.В.Андрос, Т.В. Романьок. – К.: ДВНЗ «КНЕУ», 2016. – 262 с.

6. Проніна О.В. Засади еколого-орієнтованого розвитку з використанням ринкових механізмів та ситуативного державного регулювання / О.В. Проніна // Інвестиції: практика та досвід. – 2010. – № 7. – С. 76-79.

7. Саксонова О.М. Удосконалення економічного механізму природокористування та природоохоронної діяльності : дис. на соиск. научн. степ. канд. экон. наук: 08.08.01 / О.М. Саксонова. – Київ, 2003. – 397 с.

8. Синякевич І.М. Економічні, екологічні та соціальні імперативи як інструмент подолання глобальних екологічних загроз / І.М. Синякевич // Наукові праці Лісівничої академії наук України. – 2014. – № 12. – С. 227-232.

9. Скидан О.В. Моделі як механізм управління підприємництвом на сільських територіях / О.В. Скидан, О.Ф. Присяжнюк, М.Ф. Плотнікова // Інтелект XXI. – 2019. – № 2. – С. 69-74.

10. Сталий розвиток – XXI століття: управління, технології, моделі. Дискусії 2016 [моногр.] / [Андерсон В.М., Балджи М.Д., Баркан В.І. та ін.]; за наук. ред. проф. Хлобистова Є.В. – Черкаси: Видавець Чабаненко Ю., 2016. – 590 с.

11. Сталий розвиток – XXI століття: управління, технології, моделі. Дискусії 2017 [моногр.] / [Аверіхіна Т.В., Адамець Т.П., Андерсон Н.В. та ін.]; за наук. ред. проф. Хлобистова Є.В. – Київ: Видавець Чабаненко Ю., 2017. – 546 с.

12. Сталий розвиток XXI століття: управління, технології, моделі. Дискусії 2018 [моногр.] / [Аверіхіна Т.В., Ілляшенко С.М., Мних О.Б. та ін.]; за наук. ред. проф. Хлобистова Є.В. – Київ: Видавець Чабаненко Ю., 2018. – 668 с.

13. Mechanism to ensure sustainable development of enterprises in the information space [Електронний ресурс] / [V. Phillipov, A. Durmanov, V. Bartosova, S. Drobyazko, O. Melnyk] // *Entrepreneurship and Sustainability*. – 2019. – Issues 7 (2). – pp. 1377-1386. – Режим доступу: [https://doi.org/10.9770/jesi.2019.7.2\(40\)](https://doi.org/10.9770/jesi.2019.7.2(40)). – Доступно на 18.12.2019. – Назва з екрана.

REFERENCES:

1. Heits, V.M. & Semynozhenko, V.P. & Kvasiuk, B.Ye. (2007). Strategic challenges of the XXI century to the society and economy of Ukraine. Kyiv: Feniks, Vol. 2/3, Innovative and technological development of the economy, 564 [in Ukrainian].

2. Kotsko, T.A. & ... (2014). Sustainable development of the XXI century: management, technologies, models. Cherkasy: FOP Chabanenko Yu.A., 540 [in Ukrainian].

3. Nikola, S.O. (2017). Organizational and economic mechanism of state stimulation of ecologically oriented business. *Ekonomichni innovatsii*, 63, 183-189 [in Ukrainian].

4. Odrekhivskyi, M.V. (2016). Methodological approaches to the management of business structures. *Naukovyi visnyk NLTU Ukrainy*, 26.3, 287-293 [in Ukrainian].

5. Petrashko, L.P. & Andros, S.V. & Romanok, T.V. (2016). European models of responsible investment: adaptation in Ukraine. Kyiv: DVNZ «KNEU», 262 [in Ukrainian].

6. Pronina, O.V. (2010). Principles of ecologically oriented development with the use of market mechanisms and situational state regulation. *Investytsii: praktyka ta dosvid*, 7, 76-79 [in Ukrainian].

7. Saksonova, O.M. (2003). Improving the economic mechanism of nature management and environmental protection. Kyiv, 397 [in Ukrainian].

8. Syniakevych, I.M. (2014). Economic, environmental and social imperatives as a tool to overcome global environmental threats. *Naukovi pratsi Lisivnychoi akademii nauk Ukrainy*, 12, 227-232 [in Ukrainian].

9. Skydan, O.V. & Prysiazhniuk, O.F. & Plotnikova, M.F. (2019). Models as a mechanism of business management in rural areas. *Intelekt XXI*, 2, 69-74 [in Ukrainian].

10. Khlobystov, Ye.V. & Anderson, V.M. & Baldzhy, M.D. & Barkan, V.I. & ... (2016). Sustainable development – XXI century: management, technologies, models. *Discussions 2016*. Cherkasy: Vydavets Chabanenko Yu., 590 [in Ukrainian].

11. Khlobystov, Ye.V. & Averikhina, T.V. & Adamets, T.P. & Anderson, N.V. & ... (2017). Sustainable development – XXI century: management, technologies, models. *Discussions 2017*. Kyiv: Vydavets Chabanenko Yu., 546 [in Ukrainian].

12. Khlobystov, Ye.V. & Averikhina, T.V. & Illiashenko, C.M. & Mnykh, O.B. & ... (2018). Sustainable development – XXI century: management, technologies, models. *Discussions 2018*. Kyiv: Vydavets Chabanenko Yu., 668 [in Ukrainian].

13. Durmanov, A. & Bartosova, V. & Drobyazko, S. & Melnyk, O. & Phillipov, V. (2019). Mechanism to ensure sustainable development of enterprises in the information space. *Entrepreneurship and Sustainability*, 7 (2), 1377-1386. doi:10.9770/jesi.2019.7.2(40)